Strejda Mlíko

[*Koń by się uśmiał* | *Kůň by se usmál*]

„Strejda Mlíko je tu!“ zvesela pronesla sestra ke své dceři předškolačce, když otevřela dveře do kuchyně a viděla mě trůnit na židli u stolu.

Rodný dům i rodiče si užívali mé krátké několikadenní návštěvy velkoměšťáka a u stolu přibyly židle i pro další dvě - ale maloměstské - návštěvnice, sestru a malou Aničku, která na mě pohlížela jako na málo známou tvář. V rodných místech jsem většinu roku absentoval. K tomu Anička dost nerada komunikovala s kýmkoliv cizím a zatím si mě přiřazovala do tohoto většinového tábora sdružujícího až na pár výjimek všechny obyvatele planety Země. I já se zatím šetřil, nepodnikal žádné šermířské výpady vstřícností vpřed a spíš čekal, až to mládě povyroste a mentálně zesílí do schopnosti politických debat a slovních pří.

„Aničko, to je ten strejda Mlíko, co vozí z velkoměsta ta malá školní mlíčka, která ti chutnají a která už děti na jeho škole odmítají v takovém množství pít. Nechceš mu poděkovat?“ muselo malé dítě čelit nečekané výzvě.

Anička se na mě se směsicí bázně i vzdoru letmo podívala a místo díků na mě vyplázla jazyk, světe div se, stočený do ruličky.

„No tak, Aničko, co to je, prosím vás, omluvte ji,“ zastyděla se matka a sestra v jedné roli před rodinným shromážděním.

„Ale to nic, v téhle rodině, kde skoro nikdo není normální, to je normální a běžné. Ona se životem úspěšně probojuje. S tím jazykem mě to ale musí někdy naučit,“ zamumlal jsem si pod vousy, které se mi táhly až hipstersky k hrudi a kontrastovaly s holou hlavou. Bez ohledu na mou přítomnost za chvíli malá dcera řádila jako černá ruka. Běhala, zpívala si, kreslila a nahlížela do několika darovaných knih s milovaně oblíbenou tématikou ptáků. To dítě znalo a identifikovalo více druhů opeřenců, než já nastuduji během života. Kontrast nesměle stydlivého a skoro mlčícího dítěte na veřejnosti s nespoutaným a vášnivým elánem prodchnutým chováním v blízkosti známých rodinných příslušníků nemohl být větší. Krátká návštěva potěší. Po několika hodinách se obě maloměšťanky chystaly odjet, doma už je čekal manžel a tatínek v jedné osobě. Za rodiči přijížděly na rozdíl ode mě skoro každý víkend a rodiče vypomáhali jim. Při loučení jsem využil příležitosti a vyplázl na Aničku jazyk.

***

[*Mieć muchy w nosie* | *Mít své mouchy*]

Nemohu říci, že se mi nedaří, v lecčems se mi daří, jen neznám míru a věnuji se mnoha věcem na mnoha frontách a ještě si další úkoly sám vymýšlím. Horko těžko se vejdu do dne s 24 hodinami. Občas se cítím jako římská fontána di Trevi. Tryskám pro jiné, na sebe přes čůrky potu tekoucího mi po tváři při zběsilém pobíhání dny, nemyslím. Vlastně myslím. Když večer jako starý mládenec uléhám mezi čtyřmi stěnami svého velkoměstského bytu. Cítím se jako Svěrákův ropák ve své velkoměstské mikroflóře.

Než hodně po půlnoci na pár hodin - třeba i při rozsvíceném světle - usnu, míhají se mi v polospánku pod zavřenými víčky myšlenky jako plastové destičky na vodní kaskádě: *Po náměstí se prochází klaun a v obou rukou má jako obrovské kytice velkou hrst provázků s různobarevnými balónky. Na každém z nich je nápis a on je postupně pouští ze svých rukou k nebi. Na balóncích jsou slova - němčina, výroční zpráva, e-mail paní Cypriánové, prodloužit dvě knihy z městské knihovny, kapající kohoutek, zajet na fakultu do Hradce, … Snažím se balónky pozdržet a znovu a čitelně a krasopisem přepsat napsaná slova. Schizofrenie magnetismu perfekcionismu i obav. Jsem klaun.*

Pokud se probudím v magické hodině mezi psem a vlkem, s očima dokořán upřenýma na strop, spekuluji chvíli, jestli nejsem Řehoř Samsa, a potom většinou promýšlím nějaký aforismus. *Pekla se není třeba bát, bude tam s vámi většina vašich přátel.* Poté co vstanu, čeká mě náročný den.

***

[*Być kłębkiem nerwów* | *Být velmi nervózní*]

Nemohu říci, že se mi nedaří, v lecčems se mi daří. „Jak můžu být ale učitelem výchovy k občanství, když ani já sám tomuto státu a jeho představitelům momentálně nevěřím?“ obracím se smutně v kabinetě ke své kolegyni.

Zeptal jsem se dětí, jestli by v případě jakéhokoliv ohrožení byly ochotny bránit tuto republiku, třeba po výcviku i se zbraní v ruce a s nasazením svého života. Žáci deváté třídy se vzácně shodli. Ani jeden. Ani jeden nebyl ochoten. Přál jsem si, aby se mě nezeptali. Bůh má smysl pro humor. Zeptali. „A vy, pane učiteli? Vy byste bránil naši republiku?“ Předem jsem se zastyděl, ale odpověděl po pravdě.

V sedmé třídě byly děti mnohem bojovnější a kupodivu k obraně odhodlanější dívky. „Nebránil, protože bych se bál.“ „Asi bych bránila, ale určitě bych se bála.“ „Ne, protože nechci umřít, ale kdyby byly moje kamarádky v armádě, tak já taky.“ „I když nejsem z českého národa, žiju tu od narození a Česko je mi domovem, kdyby nastala krize, bránila bych naši zem ze všech sil.“ „Ano, protože nevím.“

Než hodně po půlnoci na pár hodin usnu, míhají se mi v polospánku pod zavřenými víčky myšlenky jako útržky papírků pod mlýnským náhonem: *Po náměstí se prochází klaun a v obou rukou má jako obrovské kytice velkou hrst provázků s různobarevnými balónky. Na každém z nich je obličej žáka. Klaun postupně pouští balónky ze svých rukou k nebi. Snažím se balónky pozdržet a zaslechnout, co mi obličeje dospívajících šeptají: „Pane učiteli, vy jste zvláštní, vy opravdu říkáte, co si myslíte.“ „Vás zajímají naše názory a naslouchátе nám.“ „Vy přiznáte, že něco nevíte?“ … Schizofrenie magnetismu zvídavosti i zrcadlení. Jsem klaun.*

Pokud se probudím v magické hodině mezi psem a vlkem, s očima dokořán upřenýma na strop, spekuluji chvíli, jestli nejsem Omar Chajjám Šakíl z Rushdieho románu Hanba, a potom většinou promýšlím nějaký aforismus. *Láska je rozpustná jako lžička instantní kávy.* Čeká mě víkend, tak si poté můžu ještě na chvíli zdřímnout.

***

[*Spalić za sobą mosty* | *Nevracet se do minulosti*]

Nemohu říci, že se mi nedaří. Snažím se zvládat všechny pracovní povinnosti, i když v lecčems jsem oddalovačem vyřizování nutných povinností. Trochu jako státní činitel mám nalinkované dny málem na minuty a svou aktivitu dělím mezi dva pracovní úvazky, aktivní účast ve třech zapsaných spolcích a ve své mysli se leckdy zabývám žáky i ve volném čase, nosím si je s sebou. Aby se mi dařilo a abych byl spokojený ve svém životě, mířím k literárním výšinám, myslím si, že mám jistý literární talent a velkou imaginaci a o svůj úspěch se musím snažit sám, vlastní pílí a občasnou přerušovanou vytrvalostí. Do mistrovství Arnošta Lustiga mám daleko. Ani se zatím nechystám na žádnou kostelní ságu. Víkendy mám klidnější a tak usedám s obyčejnou tužkou k čistému papíru a tentokrát se mi povede krátký stoslovný text:

Nebylo to v květnu, ale bylo to v (pražském obchodním domě) Máji

Přiblížila jsem se k živě gestikulujícím spolužačkám, vyndala sluchátka z uší a naslouchala vodopádu slov v rytmu tamtamů: „Daly jsme trojboj,“ chrlila Kiky. „Bermudský

trojúhelník Paladium, Anděl, Máj,“ doplnila náctiletá Viky. „Znáš to, znuděné shopaholičky a móda.“ „Vybrat extrovní kousky a šup do zkušební kabinky.“ „Ale v Máji!“ „Neuvěříš!“ „Všechny kabinky obsazené!“ „Po odhrnutí jednoho závěsu jsme překvapeně vydechly: ´Pane učiteli? Vy? Zde?“ „A proč na sobě máte tu sukni? ´ A on po sekundách ticha: ´Ha, no, co, co vy tady, a konečně, kdypak vzniklo Československo!?´“ „My si nevzpomněly!“ „Jak to! Přece 1. ledna 1993!“ poradila jsem mžikem, vědomostně hrdá.

Jsem spokojený. Člověk by se měl umět pochválit a odměnit. Než ten den tentokrát před půlnoci na pár hodin usnu, míhají se mi v polospánku pod zavřenými víčky myšlenky jako bankovky ve vzdušném víru: *Po náměstí se prochází klaun a v obou rukou má jako obrovské kytice velkou hrst provázků s různobarevnými balónky. Na každém z nich je nějaká moje nectnost, slabina, ale i přednost. Klaun se chce pokusit pouštět postupně balónky ze svých rukou k nebi. Tentokrát ho předejdu a s jehlicí v ruce před ním postupně balónky přitahuji k sobě a propichuji je. Vždycky je čas začít dělat věci jinak. Někdy klaun, někdy neklaun.*

Pokud se probudím v magické hodině mezi psem a vlkem, s očima dokořán upřenýma na strop rozmýšlím, jestli nejsem don Quijote de la Mancha, a potom většinou promýšlím nějaký aforismus. *Můj život je sen – a až se z něj probudím, budu mrtvý.* Čeká mě už za rozbřesku cesta za rodiči, do rodného domu na malohanácké vesnici.

***

[*Domierzać do mety* | *Blížit se ke konci*]

„Ty se učíš polsky?“ zvědavě se zajímá táta, když přede mnou vidí knihu s nápisem *Polština pro samouky*.

„Ano, kolega mi nabídl, abychom za pár měsíců jeli pracovně na několik dní do Polska. A Polsko a Poláci jsou mi už delší dobu milí.

„Nebereš si toho na sebe příliš moc?“ projevuje starost.

Ten den prožijeme na hřbitovech. V rychlém sledu posledních let zemřelo několik blízkých příbuzných, i v mém rodném kraji i v jiných částech republiky.

Večer táta nebývale vážně pronese: „Ve velkoměstě se honíš od jednoho k druhému, měl bys myslet víc na sebe, zvolnit, a přijet do rodného domu častěji, a taky tu manuálně pracovat, abys vyrovnal poměr mezi duševní a tělesnou námahou. Už nejsme s mámou nejmladší. Máme starost, co bude později s rodným domem. Zkus přemýšlet, jaké jsou tvé představy o budoucnosti, mohl by ses tu jednou podle nás zařídit na důchod, vypořádat se a domluvit se sestrou, nebo dům můžete prodat, případně ho na tebe mohu rovnou převést…?“ Máma kývne na souhlas.

„Prodej nepřipadá v úvahu. Tady je můj domov. Tady chci být jednou pohřbený,“ dodám bez velké imaginace a s rychlým rozmyslem.

Tulák po hvězdách může svůj život dělit mezi velkoměstské *tam* a rodné *tady*. Živí lidé i ty stěny domu mi zatím vždy řekli na jakém hřišti se pohybovat a jak bez chvění stát na leckdy zvlněné podlaze. Čím víc se blížím k nějakému konci, tím blíže jsem novým začátkům. Člověk toho zvládne víc, než si myslí. Jsem přece strejda Mlíko.

Zrovna když se tomu pousměju, se slovy „Strejda Mlíko je zase tady!“ zvesela vejde sestra s Aničkou. Obě vidí, jak trůním na židli u stolu a Anička kupodivu pronese: *„Cześć! (Ahoj)“* a mrkne na mě, já na ni, a vyplázne na mě jazyk stočený do ruličky a položí přede mě několik čísel časopisu *Papoušek*.

„Na maloměstě jsme asi jedinými odběrateli tohoto časopisu,“ pronese s povzdechem i úsměvem sestra.

Tátovi se na klíně stočí do klubíčka rezavá kočka a máma, které jsem v těchto řádcích nedopřál prostor, pronese: „Já vám všem říkám, jak to většinou dopadne, kdybych mohla, tak to jednou všechno napíšu.“ A já si v tu chvíli vzpomněl na Arnošta Lustiga a jeho slova: „… svět je jen jeden. Není kam utéct.“